

Hållbarhetsmatris

– ett stöd i hållbarhetsintegrering av projekt

Hållbarhet utifrån dimensionerna jämställdhet, mångfald samt miljö och klimat ska användas som hävstång i alla projekt. Hållbar regional utveckling ska bidra till genomförandet av regionala utvecklingsstrategins (RUS) övergripande hållbarhetsmål, prioriteringar och inriktningar och därigenom till genomförande av de globala målen i Agenda 2030. Projekt finansierade av Region Västerbotten ska bidra till omställning, öka innovationshöjden och identifiera hållbara lösningar på samhällsproblem på ett sätt som inkluderar flera perspektiv.

Hållbarhetsmatrisen är avsedd att fungera som vägledning och inspiration i projektplanering.

- Hållbarhetsmatrisen ger exempel på hur projekt kan hållbarhetsintegreras. Matrisen utgår från regionala utvecklingsstrategins prioriteringar och visar på ett fiktivt projektexempel per prioritering.
- Varje projektexempel är uppdelad på Problemanalys/Bakgrund, Målgrupp, Aktiviteter, Effekter på kort sikt, Organisation och styrning samt Uppföljning. Underrubriker för de olika delarna kopplar till minansokan.se.
- De fiktiva svaren i matrisen är inte uttömmande utifrån projektets sakområde utan exemplifierar hur hållbarhet kan integreras projektets olika delar. Det kan såklart finnas många flera/andra alternativ för hållbarhetsintegrering beroende på hur förutsättningar för ett specifikt projekt ser ut.
- Hållbarhetsmatrisen används som stöd i projektplanering tillsammans med vårt verktyg Metodstöd.

Har du några frågor, ta kontakt med någon av våra projektstrateger!

Hållbarhetsdimensionerna – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – är ömsesidigt beroende av varandra och behöver ses i relation till varandra. Social hållbarhet är det yttersta målet för att uppnå livskvalitet inom naturens ramar. Ekonomi är ett verktyg för att uppnå social och ekologisk hållbarhet.

Social hållbarhet avser jämställdhet och mångfald inklusive integration och andra sociala dimensioner. Socialt hållbar utveckling bidrar till att alla människor är inkluderade, delaktiga och känner tillit till varandra. Förutom jämställdhet*, ska varje projekt som söker stöd från Region Västerbotten belysas ur ett eller flera av följande mångfaldsperspektiv: utbildnings- och inkomstnivå, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, bostadsort, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och uttryck, ålder eller funktionsnedsättning. Ett projekt behöver även beakta hur olika maktordningar och diskrimineringsgrunder påverkar och ibland förstärker varandra.

Ekologisk hållbarhet handlar om att begränsa negativ klimat- och miljöpåverkan samt att hushålla med naturresurserna. Hit hör exempelvis ökad resurseffektivitet, minskning av koldioxidutsläpp och avfall, energieffektivisering, bevarande av biologisk mångfald samt förvaltande av ekosystemtjänster. Minimering av miljö- och klimatpåverkan i finansierade regionala insatser utifrån insatsspecifika förutsättningar ökar länets möjligheter att uppnå regionens klimatmål och de önskvärda samhällsförändringar som finns formulerade i RUS. Ofta behöver även miljö- och klimatperspektiven analyseras utifrån olika sociala dimensioner för att rikta satsningar där de mest behövs.

Ekonomiskt hållbar utveckling ska bidra till en varaktig och inkluderande utveckling där varje generation bär kostnaderna för sin egen konsumtion och den utveckling och tillväxt som den beslutar om. En del i att uppnå ekonomisk hållbarhet är att tillämpa god ekonomisk hushållning och att åstadkomma bästa möjliga resultat med tillgängliga resurser. Ett resurseffektivt projekt där social och ekologisk hållbarhet har integrerats är i sig en investering i ekonomisk hållbarhet i Västerbotten.

Målkonflikter uppstår när olika perspektiv krockar med varandra. Det kan exempelvis röra sig om att ekonomiska intressen går före klimatutsläpp eller att klimatåtgärder går före miljömål. Målkonflikter behöver uppmärksammas, synliggöras och hanteras. Att hantera målkonflikter handlar helt enkelt om att nå en bra balans mellan olika hållbarhetsperspektiv. Målkonflikter inom hållbarhet är ofta oundvikliga och innebär inte att projekt inte kan få finansiering. Projekt som söker stöd från Region Västerbotten behöver dock reflektera över och hantera projektets målkonflikter på bästa möjliga sätt.

**På flertalet ställen i matrisen lyfts kön utifrån skillnader mellan kvinnor och män. I dessa fall beaktas enbart juridisk kön som är registrerad i folkbokföringen och som används i statistiken.*

Utveckling av en innovationsmiljö inom skogssektorn

UTMANINGAR OCH BEHOV

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Ekosystemtjänster (det vill säga de tjänster ett fungerande ekosystem levererar till oss) är grunden i allt förvaltande och brukande av skog. För en del skogsägare ligger fokus framförallt på virkesproduktionen och därmed de ekonomiska vinsterna som genereras. Detta kan vara en anledning till att andra ekosystemtjänster inte vidkänns och får samma uppmärksamhet. Därför behöver Innovationer alltid kopplas till ett brett perspektiv på ekosystemtjänster.

Innovation definieras ofta utifrån en manlig norm och mäns innovationer och branscher där män är verksamma bedöms ofta vara de mest innovativa eller innovationsskapande. Skogssektorn som projektet kommer verka inom har en majoritet sysselsatta män, könsfördelningen inom branschen är 75 % män och 25 % kvinnor. Det finns även kända utmaningar gällande homogenitet, då det ex är vanligt att personer som

verkar inom sektorn har liknande utbildningsbakgrund och har socialiserats in i arbetet genom privat skogsägande och familjekontakter. Mångfald är en viktig komponent för nytänkande innovation och marginaliserade perspektiv behövs för att spegla fler människors behov.

Målkonflikter: Utveckling av innovationsmiljöer gagnar klimatvänliga lösningar och infrastruktur, men beräknas ha en negativ inverkan på ekosystem och ekologisk mångfald genom påverkan på naturresurser som behövs för att producera och underhålla angivna lösningar. Innovationer kan även överbrygga målkonflikter genom att stödja återskapande processer, istället för förbrukande processer.

MÅLGRUPP

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektets primära målgrupp är företag inom skogssektorn. För att nå personer med olika bakgrunder kommer projektet arbeta med riktad information till underrepresenterade grupper genom ex aktiva inbjudningar till det underrepresenterade könet och aktörer som besitter kunskap eller erfarenhet om mångfaldsarbete eller som själva

arbetar aktivt med mångfaldsperspektiv. Det är även viktigt att samarbete i en innovationsmiljö inom skogssektorn inkluderar aktörer som besitter kunskap om biologisk mångfald och ekosystem.

AKTIVITETER

Aktivitetsplan

- Projektet håller bland annat i workshops för målgruppen. Workshops planeras i samråd med en referensgrupp för att se till att arbetet fångar upp en bredd av åsikter och erfarenheter.
- Projektets kunskapshöjande delar innehåller ekosystemtjänsters samspel och nytta i skogen, planetens gränser och cirkulär affärsutveckling.
- För att sätta hållbarhetsramar och göra avvägningar inom ekologisk hållbarhet ska innovationsmiljön använda sig av konceptet "planetära gränser", som ringar in olika miljöprocesser.

- För ett brett deltagande i projektets aktiviteter skickas inbjudan ut med ett informationsmaterial om projektet inklusive en kunskapsbakgrund. Informationsmaterialet ska sänka trösklarna till deltagande och förhoppningsvis bidra till att fler perspektiv och erfarenheter representeras i arbetet.
- Projektets övriga kommunikation ses över utifrån ett klimat- och miljöperspektiv samt ett normkritiskt perspektiv.

PROJEKTMÅL OCH DELMÅL

Vad förväntas projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

- Projektet har gett målgruppen ny kunskap och verktyg för att driva och delta i en inkluderande, jämställd och klimatvänlig innovationsmiljö för skogssektorn som gagnar en mångfald av människor och bidrar till en hållbar samhällsbyggnad.

- Målgruppen har ökat sin förmåga att identifiera skogsinnovationers effekter på ekologisk hållbarhet (ekosystemtjänster, vatten, luft, land, biologisk mångfald) samt målkonflikter inom branschen.

UPPFÖLJNING

Hur följs projektets mål och delmål upp?

- Projektet kommer genom en intervjustudie att följa upp målgruppens upplevda förbättrade förmåga att driva och delta i en inkluderande och klimatvänlig innovationsmiljö för skogssektorn, och därigenom visa på projektets effekter på kort sikt. För att

inkludera en bredd av röster även i uppföljning kommer projektet att arbeta aktivt med information om uppföljning redan från projektstart.

ORGANISATION OCH STYRNING

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektgruppen säkerställer att det i projektets aktiviteter och innovationsmiljön inkluderar, eller samarbetar med aktörer som besitter kunskap om biologisk mångfald och ekosystem. Kompetens inom jämställdhet och mångfald kopplat till innovation behöver säkras genom att köpas/lånas in. Kompetensen som tas in kopplas till projektets

arbete med målgruppen, kommunikationsöversyn samt planering av aktiviteter. Till projektet knyts en bred styr- eller referensgrupp med kompetens inom hållbarhetsområdet.

RUS PRIO 2: VÄSTERBOTTEN – EN REGION MED PLATSBASERAD HÅLLBAR NÄRINGS- LIVSUTVECKLING

Exportsatsning för regionens företag

UTMANINGAR OCH BEHOV

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Branscherna hos projektdeltagarna varierar men deltagande företag kommer främst befinna sig i branscher med en majoritet män anställda utifrån den näringslivsstruktur som finns i länet. Det finns strukturella hinder kopplat till kön som försvårar utvecklingsmöjligheterna för företagare, bland annat har kvinnliga företagare svårare att få tillgång till kapital eftersom normer och föreställningar kopplat till tillväxtvilja och behov av finansiering främjar mäns entreprenörskap.

Projektet ser att det finns ett behov hos deltagande företag att:

- Öka kunskapen om strategier för hållbara transporter, förnybara bränslen och cirkulära affärsmodeller.
- Vikten av att inkludera social hållbarhet i företagets exportarbete.

Målkonflikter: Den tillväxt som projektet genererar innebär troligtvis ökade koldioxidutsläpp och negativa effekter på ekosystem i och med den antagna ökade produktionen och ökade transporter som uppstår genom ökad export. Större försäljning genom export kan leda till fler arbetstillfällen men det finns också risk för mer outsourcing av produktion med minskad kontroll på hållbarhet.

MÅLGRUPP

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Målgruppen är exportmogna företag i Västerbotten. Utifrån en kartläggning av företag antas en bred mångfald av företagare, gällande ex bostadsort, kön, ålder, utbildningsnivå och etnicitet, i projektets program för exportsatsning. I kartläggningen ska ett

miljö- och klimatperspektiv samt ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv finnas med för att kunna identifiera en bredd av deltagare.

AKTIVITETER

Aktivitetsplan

- Kartläggning av olika typer av exportmogna företag i länet med utgångspunkt i klimat och miljö samt jämställdhet- och jämlikhet.
- Dialogträffar med en bred mångfald av exportmogna företag i länet, urval enligt kartläggning.

- Översyn av kommunikationsmaterial ur ett klimat- och miljöperspektiv samt ett normkritiskt perspektiv
- Kunskapshöjande aktiviteter om strategier för hållbara transporter, förnybara bränslen, cirkulär affärsutveckling, jämställdhet och jämlikhet.

PROJEKTMÅL OCH DELMÅL

Vad förväntas projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

- En kunskapsutjämnande effekt där fler företag i länet ökat sin kompetens i exportfrågor och har fått tillgång till den kompetens och resurser som behövs för att komma igång med export av varor eller tjänster.
- Deltagande företag representerar branscher där både män och kvinnor är verksamma.

- De företag som ingår i projektet har ökat sin förmåga att arbeta aktivt med social och ekologisk hållbarhet.
- Målgruppen har fått kunskap om hur de kan göra "rätt från början" med så korta och effektiva transportsträckor som möjligt.

UPPFÖLJNING

Hur följs projektets mål och delmål upp?

- Projektet undersöker om fler företagare i länet, specifikt den typ av företag och entreprenörer som identifierats i kartläggningen, upplever att de fått rätt kompetens och resurser för att komma igång med en hållbar satsning på export av varor eller tjänster.
- Projektet följer kontinuerligt upp fördelning av de deltagande företagens branschtillhörighet för att kunna visa på i vilken utsträckning insatser kommer män och kvinnor till del.

- Enkät till deltagande företag i början och i slutet av projektet för att följa upp förändring i förmåga att aktivt arbeta med olika aspekter av hållbarhet i företagets verksamhet.

ORGANISATION OCH STYRNING

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektgruppen besitter kompetens inom export och företagsutveckling. Kompetens inom cirkulär affärsutveckling, klimat och miljö, jämställdhet och mångfald kopplat till företagsutveckling behöver säkras genom att köpas/lånas in. Kompetensen som tas in kopplas till kommunikationsöversyn samt planering och genomförande av aktiviteter. Med stöd av dessa resurser genomför projektgruppen även återkommande

analyser av beslutskedjan, dvs analys av projektets strategiska beslut för att säkerställa fokus på jämställdhet och jämlikhet. Till projektets referensgrupp/styrgrupp knyts deltagare med kompetens om hållbarhet. Vid köp av tjänst kommer krav på kompetens inom hållbarhet att ställas.

Planering av stationer längs ny järnvägssträcka

UTMANINGAR OCH BEHOV

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Projektet ska ta fram planeringsunderlag för en kommande järnvägssträcka där fokus ligger på placering av stationerna. Stationerna fungerar dels som terminaler för metallindustrins godstransporter och dels som resecentrum för resenärer. Metallindustrin, liksom transportsektorn, sysselsätter flest män. Placering av stationerna utifrån industrins behov kan försvåra tillgänglighet för resenärer som använder kollektivtrafik och cykelvägar samtidigt som bilåkande främjas. Stationerna utgör ett nav för mobilitet och en inkluderande, hållbar mötesplats. Om industrin har dominerats av bilåkande tidigare

kan en strategisk utplacering av stationerna bidra till ökad användning av kollektivtrafik även bland de som arbetar vid de aktuella industrierna.

Målkonflikter: Om stationsplaceringen utgår från industrins behov riskerar behov från de resenärer som saknar tillgång till bil eller som väljer att inte åka egen bil att inte tillgodoses. Hur kan flera människors behov samt ett miljö- och klimatmässigt perspektiv inkluderas trots industrins inriktning?

MÅLGRUPP

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektets primära målgrupp är de som ingår i framtagandet och verkställandet av planeringsunderlaget och på sikt användare av stationer/resecentra/järnväg/vägar.

Underlaget ska beakta tillgänglighetsperspektiv samt kvinnors och mäns behov i relation till transportsatsningen.

AKTIVITETER

Aktivitetsplan

- Undersökning av olika gruppers resmönster och behov kopplade till användning av järnväg med fokus på tillgänglighet. Här behöver Maas (mobility as a service) utredas med fokus på hållbarhet, d.v.s. alltifrån bilpooler, kollektivtrafik, gångvägar och (el)cykelpooler.
- Ta fram scenarion för hur mycket utsläpp resorna i området/till och från industrin genererar idag och hur mycket de kan minska/öka.

- Utformning av upphandlingsunderlag där kompetens kring miljö- och klimat, jämställdhet samt mångfald lyfts in som tydliga innehålls- och kompetenskrav.
- I framtagandet och utformning av planeringsunderlaget ska ett tillgänglighetsperspektiv ingå.
- Jämställdhet och mångfald ingår i de spridningsseminarium som genomförs inom ramen för framtagandet av planeringsunderlag.

PROJEKTMÅL OCH DELMÅL

Vad förväntas projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

- Projektet har tagit fram planeringsunderlag som beaktar olika gruppers behov i relation till stationer/resecentrum/transporter. Planeringsunderlaget ger förutsättningar för transportlösningar som både minimerar de ekologiska och miljömässiga effekterna som industrins transporter innebär, lämnar rum för att planera vidare för

möjlighet att använda cykel och ger jämställda och jämlika förutsättningar för fler att använda stationer/resecentrum.

UPPFÖLJNING

Hur följs projektets mål och delmål upp?

- Projektets mål om hållbarhetsintegrerad planeringsunderlag följs upp genom att underlaget granskas av aktörer/personer med dokumenterad kompetens inom tillgänglighetsfrågor, jämställdhet samt miljö- och klimat med fokus på mobilitet.

ORGANISATION OCH STYRNING

Hur ska projektet organiseras och styras?

Hållbarhetskompetens kopplat till mobilitet och klimatpåverkan samt jämställdhet knyts till projektets styrgrupp/referensgrupp. Projektet har en samverkanspartner utifrån hållbarhetskompetens i miljö- och klimatfrågor för att säkra att frågan lyfts kontinuerligt i hela processen. Projektgrupp och styrgrupp går vid projektstart utbildning i samhällsbyggnad utifrån funktionsvarierades perspektiv. Projektgruppen har under

projektets gång kontinuerlig kontakt med och tar stöd av en aktör/organisation med god kunskap om funktionshinder och funktionsrättsliga aspekter av transportutbyggnad för att säkerställa att funktionsvarierades perspektiv finns med hela vägen i utvecklingsarbetet.

Utveckla ett kommunöverskridande skogsområde som besöksmål

UTMANINGAR OCH BEHOV

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Tre kommuner avser att tillsammans med besöksnäringens företag utveckla ett gemensamt skogsområde som ett besöksmål. Inom området finns sport- och fritidsverksamheter, restauranger och vissa passagerartransportföretag. En viktig uppgift för projektet är att harmonisera olika behov från boende i närheten av området och en bredd av tilltänkta besökare.

Trygghetsaspekter kommer integreras i projektarbetet för att ge människor möjlighet att på lika villkor röra sig i skogsområdet, ex i planering av belysning längst gångvägar och grillplatser etc. Upplevelser av trygghet är individuellt. I nationella undersökningar anger dock fler äldre personer än yngre att de upplever otrygghet i den fysiska miljön. Det är också vanligare att personer med utländsk bakgrund känner sig otrygga

än personer födda i Sverige. Kvinnor upplever otrygghet i betydligt högre grad än män och det begränsar deras rörelsefrihet och tillgång till det offentliga. Trygghet är därför en viktig mångfalds- och jämställdhetsfråga i projektet.

Målkonflikter: Utbyggnad kommer ske på bekostnad av orörd natur och biologisk mångfald för att möta människors och berörda företags behov av besöksmålet. En viktig utmaning blir därför att minimera företag och människors påverkan på naturen i skogsområdet samt maximera den positiva påverkan på biologisk mångfald. Samtidigt arbetar projektet också med tillgänglighetsperspektiv vilket ex innebär att personer med rullstol och permobil ska kunna ta sig fram på ett säkert sätt i terrängen.

MÅLGRUPP

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektets primära målgrupp är kommuner och berörda företag. Sekundär målgrupp är boende som påverkas av utvecklingen samt potentiella besökare till området. Projektet

arbetar aktivt för en mångfald av brukarperspektiv i projektet. Hur detta arbete bedrivs beskrivs mer ingående under Aktiviteter samt Uppföljning.

AKTIVITETER Aktivitetsplan

- Kartläggning av naturresurser och biologisk mångfald i skogsområdet och analys av hur skogsområdets förvandling till besöksmål kan öka den biologiska mångfalden som en ekologisk kompensation för besöksmålens intrång
- Kompetensutveckling kring konceptet "planetära gränser" som ringar in olika miljöprocesser.
- Öppna dialogträffar utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv med aktörer och boende i närområdet samt tilltänkta besökare. Detta innefattar ex användande av flera olika kommunikationskanaler, översyn av kommunikationsmaterial utifrån normkritiskt perspektiv etc.

- Plan för långsiktigt arbete med att utbilda/informera berörda företag samt besökare om att bevara och återskapa naturen i skogsområdet.
- Framtagande av planeringsunderlag utifrån övriga aktiviteter som fastställer samverkansstrukturer

PROJEKTMÅL OCH DELMÅL

Vad förväntas projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

- Den primära målgruppen har fått ökad kompetens i och verktyg för att driva miljövänlig, inkluderande och jämställd besöksnäringens utveckling.

- Projektet har tagit fram en långsiktig plan för utveckling av skogsområdet som säkerställer åtgärder för minimal negativ påverkan och maximal positiv påverkan på områdets naturresurser och biologisk mångfald samt fortsatt dialog med boende i området. Planen utgår ifrån behov av en mångfald av potentiella besökare, där tillgänglighetsperspektivet ges särskilt utrymme.

UPPFÖLJNING

Hur följs projektets mål och delmål upp?

- Projektets mål om hållbarhetsintegrerade planeringsunderlag som säkerställer hållbarhet i genomförandet av planer följs upp genom extern utvärdering.

- Målgruppens upplevda ökade kompetens inom hållbar besöksnäringens utveckling och konceptet "planetära gränser" följs upp via en enkät.

ORGANISATION OCH STYRNING

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektgruppen besitter kompetens inom jämställdhet kopplat till besöksnäring. Till projektets referensgrupp/styrgrupp knyts deltagare med kompetens om mångfald. Extern kompetens i miljö- och klimatfrågor behöver knytas till projektet, dels för riktade insatser och dels för att få ett miljö- och klimatperspektiv på projektet som helhet.

Mångfaldskompetensen tas in till projektets arbete med målgruppen, dialogmöten, trygghetsaspekter och kommunikationsöversyn. Kompetens i funktionsrättsliga aspekter köps in till utformning av planeringsunderlag och deltar vid planeringsmöten regelbundet.

RUS-PRIO 5: VÄSTERBOTTEN – EN HÄLSOFRÄMJANDE REGION

Utveckla samverkan för god hälsa i länet

UTMANINGAR OCH BEHOV

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Vård- och hälsofrämjande aktörer i Västerbottens inland ska utveckla samverkan för att säkerställa god hälsa i länet. Förutsättningar för vård ser olika ut och därför behövs samverkan för att utveckla gemensam beredskap, kunskapsutveckling och insatser för likvärdig vård i hela länet. Särskilt fokus behöver läggas på utsatta grupper såsom funktionsnedsatta och multisjuka. Vården formas i en samhällelig kontext och påverkas av de normer som finns i samhället vilket kan leda till omedvetna mönster gällande ex bemötande och behandling av olika patienter och patientgrupper. Genom att synliggöra och utmana normer kan projektet utveckla samverkan och arbetssätt utifrån mer normmedvetna perspektiv.

Målkonflikter: Utveckling av likvärdig god hälsa i länet bidrar till förbättrade förutsättningar för vård i länet, i synnerhet för de utsatta grupperna, samtidigt som projektet kortsiktigt kan påverka kommunernas ekonomi negativt. Det finns även en risk för ökade koldioxidutsläpp om exempelvis fler transporter kopplade till vård behöver sättas in för att uppnå likvärdighet mellan gles- och tätbefolkade områden.

MÅLGRUPP

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektet riktar sig till vårdaktörer och hälsofrämjande aktörer i Västerbottens inland. På sikt påverkar projektet även vårdtagare.

AKTIVITETER

Aktivitetsplan

- Fastställa samverkansstrukturer som säkerställer att kompetens om olika gruppers behov kopplade till vård tillförs kontinuerligt.
- Workshops för att identifiera områden som inte tillgodoser olika människors behov och där vård- och hälsofrämjande aktörer står långt ifrån varandra i genomförande.
- Utforska goda exempel på insatser för likvärdig vård nationellt och internationellt.
- Utforma egna insatser för jämställd och jämlik vård.

- Kontinuerlig dokumentation av hur föreslagna samverkansstrukturer påverkar resursanvändning (ex. energi och material) och utsläpp (ex. växthusgaser). Om påverkan identifieras ska detta tas med i underlag för samverkansstrukturer för att kunna vidare hanteras under genomförandet.
- Undersöka möjligheter till gemensamma sjuktransporter för effektivitet och minskad klimat- och miljöpåverkan.

PROJEKTMÅL OCH DELMÅL

Vad förväntas projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

- Målgruppen har utvecklat samsyn kring god och jämlik hälsa i länet.
- Vårdaktörer har ökat sin förmåga att identifiera heterogena och utsatta gruppers behov kopplade till god hälsa.

- Projektet har genom sina aktiviteter byggt upp en samverkansstruktur inklusive en metod för att säkerställa likvärdighetsprincipen, det vill säga likvärdiga förutsättningar för god hälsa för alla.

UPPFÖLJNING

Hur följs projektets mål och delmål upp?

- Projektets mål om samsyn kring god och jämlik hälsa i länet följs upp genom en enkät bland målgruppen.
- Förändring i målgruppens förmåga att identifiera vårdbehov hos utpekade grupper följs upp via en enkät eller intervjuer.

- Underlag för samverkansstruktur granskas av aktörer/personer med dokumenterad kompetens inom likvärdig hälsa för att avgöra om underlaget räcker för att säkerställa likvärdighetsprincipen.

ORGANISATION OCH STYRNING

Hur ska projektet organiseras och styras?

Kompetens inom mångfald och normkritik kopplat till vård behöver säkras genom att köpas/lånas in. Kompetensen ska kontinuerligt stödja projektgruppen i att synliggöra olika mångfaldsperspektiv i samverkansarbetet. Speciellt viktigt är kompetens och erfarenheter från underrepresenterade grupper vid identifiering av områden där

likvärdighet saknas och vid utformning av nya strategier och tillvägagångssätt. Projektgrupp och styrgrupp går vid projektstart en utbildning i vård och funktionsnedsättning samt en utbildning i HBTQI-perspektiv för att säkra att dessa perspektiv finns med i utvecklingsarbetet.

Lösningar på gemensamma kompetensförsörjningsproblem i mindre kommuner

UTMANINGAR OCH BEHOV Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Brist på tillgänglig arbetskraft innebär utmaningar med att exempelvis tillhandahålla välfärdstjänster och att få företag att växa och ställa om. Detta är särskilt påtagligt i mindre kommuner. Identifierade hinder för detta är den åldrande befolkningen, den lägre sysselsättningsgraden för utomnordiskt födda och de könstypiska utbildningsvalen bland unga. Inom vissa branscher i Västerbotten kommer inte utbudet av arbetskraft i Sverige att räcka till. Regionen behöver på kort och lång sikt förlita sig till kompetensförsörjning via arbetskraftsinvandring, vilket innebär att regionen tidigt behöver utveckla arbetet med mångfald och inkludering.

För att klara kompetensförsörjningen behöver kommuner bli bättre på att utmana traditionella normer och tankesätt som kopplar vissa yrken till exempel ett visst kön

eller en viss ålder, eller som upprätthåller onödiga trösklar in till vissa yrken. Samtidigt behöver kommunerna kunna attrahera kompetens utifrån och erbjuda fler invånare goda förutsättningar att leva, verka och bo, vilket kräver en inkluderande samhällsplanering och fysiska strukturer. Kommunerna behöver samverka strategiskt med en mångfald av aktörer för bättre matchning på arbetsmarknaden, ökad inflyttning istället för minskad utflyttning.

Målkonflikter: Om projektet förvärvar kompetens från närområdet kan det leda till utarmning av kompetens i andra delar av länet. Då antalet arbetstagare i en kommun/region ökar, ökar också tillväxten och behovet av fungerande samhällsbyggnad. Det i sin tur kan leda till ökad energianvändning och större utsläpp.

MÅLGRUPP Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektets primära målgrupp är kommuner, näringslivet, arbetsmarknadsaktörer och berörda arbetstagare. Särskilt fokus läggs på unga och utomnordiskt födda.

AKTIVITETER Aktivitetsplan

- I samverkan med näringslivet se över om det finns onödiga trösklar in till vissa yrken som exempelvis krav på körkort eller kunskaper i svenska i tal och skrift.
- Skapa samverkan och lärandemiljöer mellan det lokala arbetslivet och skolan för att tillsammans hitta arbetssätt som kan utmana ungas könsstereotypa val till gymnasiet, exempelvis arbeta med lärande förebilder för en bredd av yrken i kommunerna och praktiska "prova på aktiviteter" för unga.

Kartläggning av och åtgärdsplan för:

- Unga och tilltänkta arbetstagares behov kopplade till fritid, boende och arbete
 - Kompetens- och matchningsbehov inom utbildning och arbetsmarknadsåtgärder
 - Ökad energianvändning till följd av ökat antal arbetstagare i kommunerna.
- Arbetet genomförs med hjälp av extern kompetens för att säkerställa inkludering av flera perspektiv.

PROJEKTMÅL OCH DELMÅL Vad förväntas projektets aktiviteter leda till på kort sikt?

- Projektet har tagit fram arbetssätt som utmanar ungas könsstereotypa gymnasieval.
- Projektet har tagit fram inkluderande lösningar för att fler ska vilja bo och verka i kommunerna och en handlingsplan för genomförandet som beaktar behovet av energieffektiva lösningar.

- Projektet har utifrån kartläggning av kompetensbehoven i kommunerna identifierat inkluderande lösningar för att möta behoven

UPPFÖLJNING Hur följs projektets mål och delmål upp?

- En enkät till de unga som deltagit i projektets temadagar för att följa upp huruvida dessa bidragit till deras upplevda förståelse för hur stereotypa könsroller påverkar deras val av utbildning.
- En extern utvärderare utvärderar projektets aktiviteter kontinuerligt för att kunna åtgärda eventuella brister i arbetet. Rapport vid varje delredovisning av projektet.

- Identifierade lösningar på kompetensförsörjning utvärderas av extern utvärderare, särskilt utifrån aspekten inkludering.

ORGANISATION OCH STYRNING Hur ska projektet organiseras och styras?

Hållbarhetskompetens kopplat till klimatpåverkan och jämställdhet knyts till projektets styrgrupp/referensgrupp. Projektet har en samverkanspartner utifrån mångfaldskompetens för att säkra att frågan lyfts kontinuerligt i arbetet. För att motverka stuprör och skapa synergier ska projektgruppen kontinuerligt föra dialog med verksamheter som

arbetar med att säkerställa kapacitet och tillgång till samhällsviktiga funktioner samt verksamheter som bidrar till hållbara levnadsmönster. Vid köp av tjänst, kommer krav på kompetens inom hållbarhet att ställas, vilket är särskilt viktigt vid upphandling av extern utvärderare.

Ordlista

Cirkulär affärsutveckling är en omställning för en mer hållbar affärsmodell, enligt den cirkulära ekonomins principer.

Cirkulär affärsutveckling kan ex handla om att förena besparingar av egna resurser (för ekonomisk vinning) med att minska exempelvis negativ miljöpåverkan. En verksamhet förenar lönsamhet, miljö och socialt engagemang för att uppnå balans.

Ekosystemtjänster innebär att alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välbefinnande är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör på så sätt vårt beroende av fungerande ekosystem.

HBTQI är ett samlingsnamn för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt intersexpersoner.

HBTQI-perspektiv kan till exempel handla om att:

- Synliggöra och ifrågasätta normer kring kön, sexuell läggning, könsidentitet, relationer och/eller sexuell praktik.

Jämställdhet betonar att alla människor ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter, oavsett kön. Målet för jämställdhet i Sverige är att är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Jämställdhetsperspektiv kan till exempel handla om att:

- Arbeta för en jämn könsfördelning inom olika områden.
- Omfördela resurser eller inflytande mellan kvinnor och män.

Jämlikhet och mångfald innebär att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder (diskrimineringsgrunderna) samt att i utvecklingsarbete visa på variation, bredd och perspektiv gällande olika identiteter, erfarenheter och kunskaper.

Jämlikhetsperspektiv kan till exempel handla om att:

Synliggöra och ifrågasätta ojämlika mönster och strukturer

Mångfaldsperspektiv kan till exempel handla om att:

Inkludera flera perspektiv i utvecklingsarbete, exempelvis diskrimineringsgrunderna, utbildning- och inkomstnivå eller bostadsort.

Normkritik är en metod med ett tydligt maktperspektiv som ifrågasätter fördelar, självklarheter och privilegier, normer i samhället – det som framstår som "det normala".

Normkritiskt perspektiv kan till exempel handla om att:

- Synliggöra och ifrågasätta normer
- Synliggöra fördelar för den som följer normen
- Granska sin egen position

Planetära gränser är ett begrepp som pekar ut miljöprocesser som skapar stabilitet för livet på jorden. Alla dessa miljöprocesser påverkas av människans aktiviteter. För var och en av miljöprocesserna försöker forskare definiera säkra gränsvärden, utifrån dagens vetenskapliga underlag. Går vi utanför dessa gränser är det sannolikt att plötsliga negativa förändringar inträffar.